

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

**Yttrande över promemorian Straffrättsliga åtgärder mot
tillgreppsbrott och vissa andra brott (Ds 2019:1)
Ju2019/00209/L5**

Kungl. biblioteket (KB) är enligt förordning (2008:1421) med instruktion för KB Sveriges nationalbibliotek och ska främja den svenska forskningens kvalitet och en demokratisk samhällsutveckling genom att tillhandahålla källmaterial och en effektiv forskningsinfrastruktur. Myndigheten ska samla in, beskriva, bevara och tillhandahålla fysiskt och digitalt material som behövs för att fullgöra myndighetens uppgifter.

Genomgången av de förslag som läggs fram i betänkandet och de överväganden som görs i betänkandet har skett med de utgångspunkter som KB, utifrån sitt uppdrag, främst har att beakta.

Med dessa utgångspunkter har KB inte några invändningar i sig mot förslagen i sig men vill oaktat detta anföra följande.

Systematiska stölder och hälerier (avsnitt 5)

Allmänna utgångspunkter och reflektioner

Systematiska inslag vid stöld- och häleribrottslighet kan och ska beaktas redan enligt nuvarande lagstiftning, både när det gäller gradindelning och straffvärdebedömning. Emellertid är domstolarna restriktiva med att bedöma stöld- och häleribrott som grova enbart med anledning av att brottsligheten varit systematisk.

KB vill dessutom framhålla följande.

I detta sammanhang bör omtalas att oaktat gärningens systematiska karaktär utgör de dokument som KB har i sina samlingar nationalexemplar och oavsett dokumentets kommersiella värde är dokumenten en nationell klenod och dess ekonomiska värde kan därför inte åsättas ett ekonomiskt värde.

Som försvårande omständighet i sig kan beaktas om värdet uppgår till betydande belopp (se betänkandet sidan 238). Men som anförts ovan är det ekonomiska värdet enligt KBs inte avgörande för den skada en stöld av ett dokument ger upphov till och därför borde inte det ekonomiska värdet vara avgörande för om hur allvarligt stölden bör bedömas.

Den beloppsmässiga schablonggränsen för grovt brott går vid femprisbasbelopp. KB håller med om att om brottet därtill har utförts på ett systematiskt sätt borde det finnas skäl att låta systematiken få genomslag framförallt vid straffvärdebedömningen. Men KB invänder mot att den omständigheten att värdet på det som tillgripits är lågt, att i det fallet bör brottet endast i undantagsfall kunna anses som grovt med hänvisning till att det utövats systematiskt.

När dokument stjäls i KBs samling urholkas det nationens kulturarv och nationens "kollektiva minne" skadas permanent i de fall ett det stulna dokumentet inte återbördas eller kan ersättas. Brott som riktar sig mot kulturarvet är en brottslighet som i grunden drabbar oss alla. Kulturarvet är vår historia samtidigt som nya generationer bygger vidare på det.

Den omständigheten att en stöld eller serie stölder sker vid en kulturarvsinstitution såsom KB borde därför tillmätas ett högt straffvärde med hänsyn till det nationella intresset av att bevara det samlade kulturarvet och konsekvenserna en stöld får för exempelvis forskning och journalistik om ett dokument stjäls – möjligheten att få svar på forskningens frågor eller journalister att göra undersökande journalistik reduceras eller kan till och med tillintetgöras.

Dessutom kan det inte uteslutas att dokument kan bli föremål för stöld i syfte att dokument som kan uppfattas som komprometterande kan bli föremål för stöld och förstörs.

Ett högt straffvärde skulle kunna få en preventiv effekt och därutöver sända en behövlig signal till omvärlden.

Tillträdesförbud (avsnitt 8)

KB delar utredarens bedömning och avstyrker förslaget om att införa en lag om tillträdesförbud till butiker, badanläggningar och bibliotek.

Myndigheten instämmer till fullo i det som anförts i promemorian, avsnitt 8.10.

För egen del vill KB särskilt framhålla följande.

KBs uppfattning och erfarenhet av stölder av systematisk karaktär är att dessa i stor utsträckning genomförs av personer som har haft tillträde till bibliotekets samlingar, exempelvis såsom anställd. Ett tillträdesförbud skulle därför inte få avsedd effekt. Oaktat detta är det en bestämmande förutsättning för att kunna ta del av böcker m.fl. dokument i KBs samlingar att personen har ett avtal med KB (låntagaravtal) som ger rätt att ta del av dokumentet. Vidare är möjligheten att ta del av dokument i KBs samlingar i allt väsentligt begränsat till KBs läsesalar. KB har dessutom möjlighet att häva ett låneavtal om låntagaren inte fullgör sina åtaganden.

Beslut i detta ärende har fattats av biträdande riksbibliotekarien Lars Ilshammar efter föredragning av verksjuristen Jerker Rydén. I ärendets slutliga handläggning har även enhetschef Anders Bessier. deltagit

Lars Ilshammar

Biträdande riksbibliotekarien

Jerker Rydén

Verksjurist